

Václav Moravec: „Právníci by se neměli stát „ghettem“, které bude velmi těžko proniknutelné.“

PhDr. Václav Moravec je jeden z nejoblíbenějších českých moderátorů. Již osmý rok ho vidáme každou neděli na obrazovkách České televize. Je tváří většiny důležitých událostí. Moderuje každodenní interview na Rádiu Impuls a vyučuje budoucí novináře na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Jaký je jeho pohled na právníky, na českou justici a zákony? A jaké fauly v živém vysílání dostal?

Existuje vztah „Václav Moravec a právo“?

„Ano, existuje vztah Václava Moravce „právníka amatéra“ a člověka se zastydými sklony k tomu být právníkem. To znamená, že je tam příjemný vztah k právu. Protože si myslím, že právo je pro organizaci a chod společnosti klíčové. Vynutitelnost práva je v tom případě nejzásadnější. Ten vztah je vřelý.“

A jaký máte vztah k právníkům?

„Ten je horší než k právu jako takovému. A to v mnoha ohledech. Myslím si, že by právníci neměli při interpretaci práva klást velký důraz na formalismus, na účelové výklady práva. Právo v sobě má mít i selský rozum. Protože nerozumí-li právu běžný člověk, tak se právo až příliš vzdaluje účelu, k němuž slouží. Svět práva a právníků by neměl být neproniknutelným světem. A v mnoha ohledech si myslím, že moderní právo v sobě tuto „nemoc“ má. A někteří právníci toho navíc umě využívají.“

Když člověk dlouhodoběji sleduje témata nedělních Otázek (Otázky Václava Moravce), tak je mnohdy alespoň jedno téma právnícké. Takže Vy, jako moderátor, musíte studovat zákony, mít o tom přehled. Jak se s tím vypořádáváte?

„Trpím. Často trpím tím, jaká je čeština práva a zákonů. Jsou tam vyšinutí z vazby, právní jazyk do jisté míry ničí jazyk český. Zároveň trpím i při pohledu na naši práci, práci novinářů. Když se pravidelně dělají žebříčky pracovitosti poslanců, tak novináři posuzují pracovitost poslance zpravidla podle množství pozměňovacích návrhů. Nechápu legislativní proces, jak vy právníci říkáte. My amatéři říkáme tvorbu práva (smích). Úroveň právního jazyka je jedna z věcí, které když se na Otázky připravuji, tak vidím jako problém. Další rovinou je studium výkladu práva, do toho studuji ještě judikáty. V posledních týdnech jsem „ležel“ v rozsudcích městského soudu a Nejvyššího správního soudu, zda platí teze, že je pražský vrchní státní zástupce Vlastimil Rampula neodvolatelný, nebo jestli judikát Nejvyššího správního soudu ukazuje ministru spravedlnosti cestu, jak odvolat jednoho z vrchních funkcionářů v soustavě státního zastupitelství. Příprava a množství materiálů jsou poměrně široké. Jsem si vědom toho, že by Otázky, jako hlavní diskusní pořad ČT, měly přispívat k popularizaci práva a rozšiřování právního vědomí diváků, koncesionářů.“

Jak často narazíte „na zed“... že potřebujete opravdu odbornou pomoc s právníckými tématy.

„Poměrně často, což je dáno už zmiňovanou jazykovou hradbou tvořenou nesrozumitelnou právní

češtinou. Když ji jako právníci používáte, činíte si právo nesrozumitelné i pro sebe. I proto platí příměr: „Sejdou-li se tři právníci, vzniknou čtyři právní výklady“. Zákony často nejsou dobře napsané. Nedávno jsem si o tom povídal s panem profesorem Jiřím Krausem, dlouholetým ředitelem Ústavu pro jazyk český. A on říkal, že na právnických fakultách dříve existovala čeština pro právníky a rétorika. Nevím jak je to dnes...

Není to povinné.

„Možná i proto zákony vypadají, jak vypadají.“

A kdo vám tedy v těchto situacích pomáhá?

„Je to skupina přátel, v níž jsou advokáti, lidé, kteří jsou v legislativní radě vlády... například v rámci obchodního práva jsem se obracel na pana profesora Dědiče. Když jsem potřeboval vysvětlit některé věci, které se týkají anonymních akcí a akcí na doručitele v jiných zemích.“

Máte svou „laťku“ pro spravedlnost a jste spravedlivým moderátorem?

„To musí posoudit diváci. Těžko hodnotit. Myslím, že čím déle člověk nějakou práci dělá, tak má věcný nadhled. Stáváte se více neustranným. Když si vzpomenu na první rozhovory v roce 1993, 1994 na Frenvenci1 a Evropě2, tak bych tam asi našel větší množství chyb. Tím, že tu profesi dělám dvacet let, tak jsem poznal mnoho politiků. Vidíte, že od nich máte čím dál větší odstup. Hodnotíte jen a téměř na základě faktů. Justice i novináři pracují v prostředí, které je, chtě nechtě, ovlivňuje. V tom chápou velmi těžkou úlohu, kterou mají soudci, pokud je kauza, kterou média nebo advokáti nějak interpretují. My novináři jsme často, použiji to slovo, nástrojem manipulace advokátů, kteří se snaží ovlivňovat výsledky procesu.“

Věříte v českou justici, v systém jako celek?

„Čím víc studuji některé případy, tím více mám pochybností. Přiznám se, že přeji všem soudcům, státním zástupcům a policistům, aby si uvědomili, jakou váhu mají pro vynutitelnost práva a pro fungování sankčního systému v Česku. Nebudou-li právo a sankční systém fungovat, společnost bude paralyzována korupcí, zločinem a chaosem. Respektive veřejná sféra bude podmaněna zločineckými skupinami, které nectí vládu práva a právní pravidla hry. Dovedete si představit, jak by se hrál fotbal, pokud by nebyli rozhodčí a nebyla by jasně kodifikována pravidla? Byl by to zmatek. Chvilí by si hráči mohli hrát třeba rugby, když by si to někteří řekli. Podívám-li se na kauzy, které jsem podrobně studoval, nechal si dělat právní rozbory, bavil se s jednotlivými aktéry, policisty, státními zástupci...tak se obávám, že v některých momentech nehrajeme fotbal s pravidly a nepískají ho rozhodčí.“

Pokud tedy kauzy rozebíráte s aktéry, řešíte to s nimi neformálně, setkáváte se s informacemi, které tento Váš názor zakládají - ale medializovat je nemůžete?

„Setkávám, ale každou informaci se snažím ověřovat z několika zdrojů. Novináři by si měli informace ověřovat, stejně jako policisté a státní zástupci. Po šesti letech práce pro BBC a kultivace v české redakci jsem více než opatrný. Nemám-li to alespoň ze dvou zdrojů, tak informaci, je-li to domněnka, nepouštím. To, že se někdy nemůžete dostat ke dvěma na sobě nezávislým zdrojům a musíte tomu jednomu důvěřovat a sbírat si indicie, které jsou spíš důkazy nepřímé, je věc druhá. Ale to, co říkám do vysílání, už jen kvůli obrovskému množství kontroly, jako je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Rada České televize, jsou věci ověřené.“

Stalo se za devět let vysílání Otázek, že se nějaký problém, na který jste upozorňoval, vyřešil?

„Myslím, že Otázky přispěly k tomu, že se některé věci otevíraly ve větší míře. Třeba úniky různých částí spisu, které se ale nevyřešily. To vnímám jako jeden z největších problémů orgánů činných v trestním řízení, nebudu říkat záměrně justice jako celku. Třeba případy týraných dětí s jejich fotografiemi, které jsou z policejního spisu. To dítě je pak obětí sekundární viktimizace, druhotného zraňování a stává se i obětí medializace. Například nejnovější kauza týraného chlapce z Brna, kdy ministerstvo práce a sociálních věcí uznalo, že selhali sociální pracovníci. Jak je možné, že oficiálním zdrojem fotografií, které jsou na internetu a v denících, je Policie České republiky? Tohle téma hodně otevírá. Nebo úniky z živých kauz v rámci státního zastupitelství. V uplynulých deseti letech najdete „x“ kauz, které jsme takto probírali. Politici na to pak reagují necitlivě tím, že přijímají takzvaný „náhubkový“ zákon. Jsou věci, které se snažím otevírat. A kdy se podařilo s něčím výrazně hnout? Třeba s tím, jak jsou neustále rozměšňovány nástroje pro boj s korupcí. V tom jsou Otázky jedním z pořadů, který na to dlouhodobě a systematicky upozorňuje.“

Jak si vykládáte spravedlnost a jak vnímáte to, když Vám někdo do očí v živém vysílání lže?

„Snažím se na základě faktů tomu člověku doložit, že klame veřejnost. Spravedlnost opravdu vnímám jako dámu, která má zavázané oči a váží. Váží na základě faktů a důkazů, byť může mít vnitřní pocit. A proto má zavázané oči, aby nestranně rozhodla. To by vám právníkům a nám novinářům mělo být společné. Na začátku nějaké kauzy můžeme mít také pocit, že je to na základě nashromážděných důkazů tak a tak. Ale když se objeví důkazy nové, neměli bychom je zastírat. Někdy se však jak justice, tak my jako novináři chováme tak, že se věci vykládají účelově a neberou se v potaz všechna fakta, která jsou k dispozici.“

Zažíváte při přípravě Otázek „infarktové“ situace?

„Stále. Jsou to situace, kdy například nemáte zvuk. Stalo se mi to nedávno při velké diskuzi k penzijní reformě. To divákům naštěstí zůstalo utajeno. Množství technických chyb, které se můžou stát, protože se spojuje například Praha s Washingtonem, je velké. A během vteřiny se vám zhortí vysílání a vy musíte improvizovat.“

Vám se tedy rutina nestane...

„Ne. To v žádném případě (smích) Mám pocit, že čím to člověk dělá déle, tím ty infarktové stavy přibývají. Nebo si je člověk víc připouští...“

Umíte se stále nadchnout pro nějaké téma...případ.

„Nedávno jsem počítal, kolik jsem v rámci své profese potkal premiérů. Zažil jsem devět ministerských předsedů. Jejich typologie, to, jak vidíte jejich proměny, jak s nimi manipuluje okolí, to mě baví sledovat.“

Takže se těšíte na dalšího premiéra...

„Bezesporu. (smích) U každého nového premiéra mě zajímá, jestli se poučí z chyb svých předchůdců.“

Často vidíte, že si nenačtou historii, že se nedívají, kde udělali chyby jejich předchůdci. V tom mám rád motto pana profesora Zeleného: „Jen hlupák se učí se z vlastních chyb, moudří lidé se učí z chyb druhých“. To pozorování je docela osvěžující. A v kombinaci se zkušeností vás vyhazuje z rutiny.“

Jak snášíte kritiku?

„Dobře, i když často je část kritiky účelová. Jste-li na relativně viditelném místě, tak mnoha lidem šlapete na kuří oka. A můžete se stát předmětem diskreditační kampaně. Jednou jsem si jí zažil kvůli tomu, že se Otázky poměrně často zabývaly děním na plzeňských právech. A došlo i k fabulacím s kým žiji nebo nežiji. Další část kampaně přišla kvůli zlodějinám typu Opencard. Kritice naslouchám, snažím se jí odargumentovat. Nedávno mi přišla záplava dopisů, že jsem byl příliš tvrdý na Libora Michálka, bývalého šéfa Státního fondu životního prostředí. Snažím se vysvětlit, že je-li tam host sám, novinář dává argumenty protistrany. Pokud je duel, máte úplně jiný způsob moderace. Dobrou zpětnou vazbou je, když vám kritické připomínky přijdou rozvržené do několika táborů. Část lidí říká, že jste byl příliš tvrdý. A část lidí říká: „Měl jste do něj jít ještě více“. I po dvaceti letech b novinářině nejsem vůči kritice otupělý. Je-li věcná a vyargumentovaná, posouvá vás. A jsem za ni vděčný.“

Jak je to s kritikou v přímém přenosu?

„Nevnímám tak citlivě jako kritiku diváků či posluchačů. To, co hosté často dělají, jsou fauly. Oni používají kritiku, aby vás jako moderátora rozhodili. Vzpomínám na jeden z posledních rozhovorů s Renatou Veseckou, bývalou Nejvyšší státní zástupkyní. Kladl jsem jí argumenty na základě faktů. A ona do přímého přenosu řekla: „Pane redaktore, kdybych já měla vytahovat, co se o vás píše na internetu...“. Tehdy jsem cítil, že to je její účelová argumentace, že to je „unfair“ krok. A říkal jsem si, že jestli chce začít mluvit o tom, co se o mně píše na internetu, pojďme do toho. Ať sestoupí do suterénu, těšil jsem se na to. Záleží, zda jste na tyto situace připravený. A to jsem. Své hosty mám přečtené i načtené. Vím, co říkají v rozhovorech, jak je vnímá okolí atd. A když si připravuji scénář Otázek, tuším, jakými směry můžou jít odpovědi. Modeluji si, jaké mohou padat argumenty...“

Takže vás máloco překvapí?

„Stále jsou věci, které mě překvapí. Velmi často uvádím příklad, jak mě Vlastimil Tlustý překvapil s fotokopii smluv svých věřitelů. Tu situaci jsem nezvládl. To bylo profesionální pochybení. Když si tu obálku s věřiteli převeźmete a držíte ta jména, byť to jsou fotokopie, tak už nikoho nezajímá, že jsem mu jí vrátil. Že to jsou fotokopie a nic nedokazují.“

Ocitá se někdy Václav Moravec na hraně zákona?

„Jste-li pod veřejnou kontrolou i různých lobbyistů, kteří za vámi posílají fotografie a vymýšlejí

diskreditační kampaně, fotí si vás před klíčovými volbami této země, i jak venčíte psa... našťastí na fotografiích je vidět, jak se chovám občansky uvědoměle, protože všechna lejna po něm uklízím. Dovolím si tvrdit, že zákony dodržuji. Když sám tepu, že se někdo se pohybuje na hraně zákona, musím mít zameteno před vlastním prahem. Ale jsou momenty, kdy novináři mohou porušovat zákon, kdy se dostanou k tajným dokumentům. To se mi stalo několikrát. A vážíte to, zda porušíte zákon, nebo zda je veřejný zájem natolik silný, že odůvodňuje porušení zákona.“

A převažuje tedy veřejný zájem...

„Kdybyste se ptal části kolegů, kteří dělají investigativní novinářinu, tak mě zkritizují. Řeknou, že v mnoha ohledech nejsem odvážný. Nejsem „novinář-pistolník“, což může část kolegů kritizovat: „On je konformní, proč to nezveřejňuje...?“ Vezměte si příklad, kdy tito „pistolníci“ zveřejnili z policejního spisu případ sociálního pracovníka Hradní stráže. MF Dnes před deseti lety zveřejnila, že znásilňoval vojáky. Byla zveřejněna jedna z vyšetřovacích verzí, ten člověk se pokusil spáchat sebevraždu. Ta věc se stala titulním článkem. A při samotném vyšetřování se ukázalo, že je skutečný příběh úplně jiný. Ti vojáci si to vymysleli a on byl osvobozen. Ale měl za sebou tři roky ve vazbě, v psychiatrické léčebně. Přiznávám, že jsem daleko opatrnější, snažím se na věci nahlížet z mnoha úhlů. Snažím se brát v potaz i to, co má neodpovědná práce může způsobit.“

Jak si od toho zpravodajského kolotoče nejlépe odpočinete?

„Se psem. Když ho venčím a uklízím po něm lejna (smích). Pak s blízkými a přáteli. Také čím dál častěji v autě. V životě bych neřekl, jak rád budu jezdit autem. Cesta po D1 je sice stresující. Ale když si člověk řekne, že to auto je pro něj obývacím pokojem, ve které si pouští muziku, tak čím je trasa delší, tím si tam víc odpočinu. Nikdo na vás nemluví, jste tam sám a kochám se. A jízda v autě, pokud vypnete mobil...(zamyslí se) To se přiznám, že vlastně někdy porušuji pravidla, mobil mám zapnutý a telefonuji, protože mám rozbitou handsfree... Takže to je teď nejlepší relaxace.“

A na závěr, o jakých otázkách se bude letošní léto nejvíce mluvit?

„Zeptejte se Nečase, Sobotky, Schwarzenberga, Johna či Filipa... to bych také rád věděl. Zda bude pokračovat to, čeho jsme v uplynulém třičtvrtě roce svědky. A zase se vracím na začátek našeho rozhovoru. Všimněte si frustrace společnosti, jak jedna kauza stíhá druhou. Jsem zvědav, jak se s tím vypořádají orgány činné v trestním řízení. Nemyslím, že by to byly mediálně vytvořené bubliny. Teď se v politice obnažuje mnoho věcí...a to, kam mohlo dojít nerespektování pravidel hry. Samotného by mě taky zajímalo, budeme-li prožívat pátý díl koaliční krize a Otázky budou v létě pokračovat bez čtyřtýdenní pauzy, kterou máme naplánovanou. Lidé ve zpravodajství jsou připraveni, je-li krize, se z prázdninového režimu vrátit na plný provoz.“

Děkujeme za rozhovor!

„Bylo mi potěšením.“

Kompletní fotogalerii z rozhovoru naleznete >>> [zde](#)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Advokátní kancelář Pokorný, Wagner & partneři, s.r.o.](#)
- [Náš náskok byl v odhodlání a ochotě riskovat](#)

- [Na co se zaměřoval úřad pro ochranu osobních údajů při své kontrolní činnosti v roce 2020?](#)
- [„Co nás čeká v právu ICT v roce 2021“](#)
- [Rozhovor s Petrem Sprinzem](#)
- [Odborný seminář: Závazky v novém občanském zákoníku](#)
- [Odborný seminář: Smlouvy uzavírané se spotřebitelem v novém občanském zákoníku](#)
- [Chambers Europe 2012: PRK Partners oceněna za nejlepší klientské služby](#)
- [Nataša Randlová prominentním právníkem Chambers Europe](#)
- [Ocenění soutěžněprávního týmu advokátní kanceláře Schönherr](#)
- [Advokátní kancelář KŠB byla oceněna jako nejlepší národní právní firma v ČR](#)